LÉTO – učebnice

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Název: Příroda našeho regionu v ročních obdobích

Autor: Růžena Vinciková, Bc. Helena Turková Kubátová

Ilustrace: Pokud není uvedeno jinak, veškeré ilustrace zveřejněné v tomto díle jsou autorským dílem Zdeňky Študlarové

Fotodokumentace: Pokud není uvedeno jinak, veškerá fotodokumentace zveřejněná v tomto díle je autorským dílem Lucie Jiráňové

Text a hudba k písni Jaro, léto, podzim, zima: Jaroslava Horáčková

Celý vzdělávací program je ve formátu PDF/A (lze vybrat text a dále s ním pracovat).

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Vysvětlení piktogramů:

Víla se ptá

Čas

Zpěv

Otázky

Tvořivá činnost

Pomůcky

Informace

Interaktivní tabule

Pracovní činnosti

Pozorování, bádání

Pohybová aktivita

Hádanky

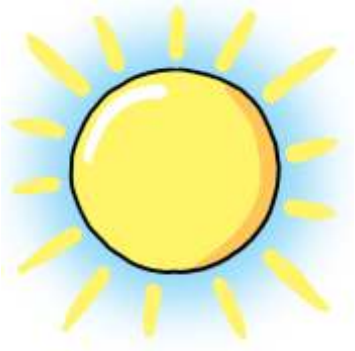

Aktivity uvnitř

Aktivity venku

Obsah:

2.4 Tematický blok č. 4 Léto s vílou Šumavěnkou

2.4.1 Téma č. 1 Děti a víla Šumavěnka se těší na léto

1. Příběh semínek – jak rostou
2. Půda a hmyz pod lupou
3. Důležitý hmyz
4. Vývoj motýla, říkanka, květinový motýl
5. Lípy kolem nás
6. Bylinový land-art, vytváříme přírodní obraz z rostlin
7. Rostliny jsou plné přírodních barviv
8. Travička zelená, to je moje potěšení, proč se kosí louka, srdíčko z trávy

2.4.2 Téma č. 2 Pozdní léto s vílou Šumavěnkou

1. Jak poznáme, že je léto? Bylinky všemi smysly v babím létě
2. Bylinky člověku pomáhají
3. Co potřebují byliny k životu a kde rostou
4. Byliny pod lupou
5. Bylinky jsou kouzelnice – pokusy s bylinami
6. Oblékáme vílu do letních šatů
7. Bylinky pomáhají léčit drobné neduhy
8. Bylinky ve voňavém pytlíčku, čichové pexeso

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

2.4 Tematický blok č. 4 Léto s vílou Šumavěnkou – 4 hodiny

Ve čtvrtém bloku jsou naplňovány klíčové kompetence:

Děti jsou schopny popsat změny a znaky letní přírody, projevit zájem o dění na louce, o růst rostlin a stromů. Dokázat, že půda a louka žije, uvědomit si, že vše živé je na louce vzájemně propojeno a všichni – rostliny i drobní živočichové jsou na sobě závislí. Prožít vývoj motýla, poznat rostliny, brouky, hmyz zábavnou formou, dodržovat pravidla her, rozvíjet zručnost, jemnou motoriku při práci s rostlinami při výrobě ubrousku. Mít rády zahradu, sázet semínka, pozorovat hmyzí domeček a zahradu využívat ke společným hrám a aktivitám. Soustředit se na pokusy s bylinami, zapojit všechny smysly a obléknout vílu do letních voňavých šatů. Vyrobit „voňavku" z bylin, ochutnat bylinkový čaj a sledovat, jak se vaří. Vyslechnout, na co se bylinky používají a co všechno se z nich dá doma udělat. Pracovat se zahradním nářadím, naplnit si pytlíček usušenými bylinami. Kamarádovi či kamarádce na pracovním listě poradit, jakou bylinkou si může pomoci při drobných úrazech. Uvědomit si, jak je pro nás důležité smyslové vnímání, a na svém těle ukázat tu část těla, která se jmenovaným smyslem souvisí.

2.4.1 Téma č. 1 Děti a víla Šumavěnka se těší na léto

2 hodiny

Cíl: Vnímat letní proměny v přírodě, seznámit se s rozmanitostí života na louce, prožít příběh semínka, pohybem ztvárnit vývojová stadia včely a motýla, seznámit se s bylinkami a jejich využitím, pracovat s přírodním materiálem.

Texty básniček a říkanek, hádanek, příběhů, velké plátno, tenký provázek nebo nitě, zvoneček, lupy, binokulární lupy, příběh semínka, nůžky, falešné objekty – tj. makovice, kaštan, suchá růže, pampeliškový věneček, ořech, jablko, květina z papíru, látkové ubrousky 20 x 20 cm pro každé dítě, pracovní listy – motýl a nádoby na bylinky na čtvrtkách s přilepenou oboustrannou lepenkou, noviny na lisování, obrázky motýlů, ubrousky z bílého plátna na pozorování hmyzu.

2.4.1.1 Hodina č. 1

Vítáme se s vílou Šumavěnkou

Já jsem víla Šumavěnka
(říkanka)

Já jsem víla Šumavěnka, jako proutek trochu tenká.
Jaro léto podzim zima, v přírodě jsem všude doma.
Že se stále něco děje, není práce čaroděje.
Radost, úsměv na tváři, moje album v herbáři
každý úkol potěší s Šumavěnkou vyřeším.
Zahrada náš domov je, každý si tu pohraje.
Louka, pole, potok, les, učebnicí bude dnes.

Víla:
Milé děti, půjdeme na zahradu a pak na louku.
Co nás čeká na zahradě?
Která semínka jste sely?

Co vám z nich vyroste? (Petržel, libeček, pažitka, koriandr, fenykl.)

Vyzkoušíme si, jak se taková semínka v zemi asi cítí a co je čeká. Zopakujeme si, z čeho se rostlina skládá. Na louce budeme pozorovat hmyz nejen pouhým okem, ale i pod lupou. Dozvíme se, jak se na svět dostává včelka i motýl. Zahrajeme si na louku, včelky i motýly. Půjdeme pozdravit naši lípu u kapličky. Na louce si nakreslíme obraz z darů přírody. Zahrajeme si na píditele – objevitele.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Ze semínek vyrostl sléz

Staráme se o bylinkový záhon

Semínka vzklíčila

Příběh semínek – jak rostou

S vílou si hrajeme na semínko:

Pod zemí maličká semínka probouzí paprsek sluníčka. (Jsme schoulené v podřepu nebo klečíme na zemi.)
Semínka zalijí deště kapičky, už ví, že budou kytičky. (Posadíme se do dřepu a upravujeme se.)
Vystrčí pomalu kořínky do země, nad trávu hlavičky, volají: „Sluníčko, chyť si mě!" (Vystrčíme jednu nohu, potom druhou, klekneme si a natahujeme ruce ke sluníčku.)
Stačí jim jen malé chviličky a na světě už jsou celé kytičky. (Z kleku jdeme do stoje a otáčíme se za sluncem.)
Semínka dokážou i létat.
Odkvetlé pampelišky mají „šedivé lampionky" plné semínek. Foukáme do nich a pozorujeme, jak se vznáší, jak se snáší k zemi.

Co se musí stát, aby mohla být pampeliška bílošedivá?
Jak daleko semínka letí?
Co se s nimi stane?

Pampeliška má žluté květní úbory. Plodem jsou nažky s bílým chmýřím ve tvaru padáčku, díky nimž se velmi snadno šíří větrem na velké vzdálenosti. Dokáže popolétat i několik kilometrů.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Jak daleko semínka poletí?

Víla vypráví o semínku – předvádíme jeho růst

Představte si, že jste semínko. Právě do vás foukl vítr a semínko jako padáček poletuje a hledá si místo, kam usedne. Chvíli sedí, za chvíli však studeně prší, a tak se semínko schoulí. Začíná být chladno a zima, semínko se zavrtá pod zem. A spí, celou zimu spí. Po zimě přijde JARO, začíná svítit sluníčko, přijde i teplý déšť a semínku začíná být teplo. Cítíte, jak se tlačíte ven ze semínkového kabátku. Je vám malý, a tak se začínáte protahovat vzhůru, ven z teplé a tmavé půdy. Prorážíte si cestu na sluneční světlo a čerstvý vzduch. Zapouštíte kořínky, které si hledají pevné místo v zemi, aby mohly ze země čerpat vodu a živiny. Rostete a objevují se první lístečky. Stává se z vás rostlina, která má stonek, listy a objevuje se i poupě. Natáčíte hlavu ke slunci, nahříváte se a začínáte rozkvétat. Jste blízko jiných rostlin a jste rádi, že tu nerostete samotné. Přicházejí k vám lidé a obdivují vás, říkají: vy jste krásné květiny, každá jinak barevná a jak krásně voníte! Jsme na rozkvetlé louce, děkujeme vám, že tu jste a že jste tak pěkně vyrostly.

Čicháme a dotýkáme se různých bylin, např. mateřídoušky, řebříčku, kontryhele, a rozemneme je mezi prsty, abychom ucítili jejich vůni.

Hádanka:
Mají rovnou sedm krás, zná je jistě každý z nás. Krásně jemné bílé vlásky mají v louce ….
Z čeho se skládá rostlina?
Popisujeme rostlinu, její části. Prohlížíme si květ sedmikrásky pod lupou.

Co nás na sedmikrásce zaujalo?
Co všechno je na ní krásné? Voní?
Zkusíte pojmenovat krásy a vlastnosti sedmikrásky?

Každá rostlina má svůj název rodový a někdy i lidový. K sedmikrásce patří ještě jeden název, který jste už možná slyšeli – chudobka. Dokáže vykvést i na té nejchudší louce. Její další názvy jsou krásné: hladověnka, husí kvítko, chudoběnka, chudobička, jiskérka, karuška, letní krása, stokrása, zapomenutka, teplo domova, sirotka aj.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Sedmikráska má sedm krás

Sedmikráska pod lupou

Děti zpívají píseň o sedmikrásce.

Lze použít píseň z odkazu http://www.muzikaveskole.cz/sedmikraska/

Víla:
Lopatkami vyrýpneme celou rostlinku sedmikrásky. Očistíme kořínky od hlíny a uložíme ji prozatím do novin. Ve třídě připravíme rostlinu k vylisování.

Půda a hmyz pod lupou

Život na louce

Stromy dělají les, louku zase trávy a v ní květiny. Každá se nějak jmenuje – pampeliška, pryskyřník, rozrazil, kopretina, zvonek a mnoho jiných. Louka žije rušným životem pod zemí, na zemi i nad zemí. Pod kořínky například krtek, nad zemi v trávě mravenci a brouci. Snadno najdeme slunéčko sedmitečné nebo luční kobylku. Nízko nad loukou létají barevní motýli, na květy přilétají včely a čmeláci. Jsou chráněni a nikdy jim neubližujeme. Na loukách mimo město můžeme zahlédnout zajíce či králíka. Vysoko na obloze zpívá skřivan, poletuje strnad, straka nebo nízko v trávě nebo pod keři i kosové. Když louka rozkvete a září barvami, dobrý hospodář ji poseká. Louky se sečou zpravidla dvakrát, někdy i třikrát v roce. Tráva na louce opět vyroste a s ní zase jiné květy. Neposečená louka je zanedbaná louka. Často sečená louka je smutná a přestává být rozmanitá – pestrá.

Po louce chodíme s lupou a objevujeme život v ní.

Víla:
Zahlédl někdo pod lupou ještě něco jiného než květinu nebo trávu?

Odvalíme kámen. Na zemi žije více než milion různých druhů hmyzu. Na loukách je ho obrovské množství. Hmyz pozorujeme pod lupou.

Co mají většinou společného?
Jak se nazývají?

HLAVA, HRUĎ, ZADEČEK, ŠEST NOHOU, jeden pár TYKADEL, 1 nebo 2 páry KŘÍDEL.

Například: Škvor, ploštice, chvostoskok a různé druhy brouků – např. střevlík, cvrček, páteříček a další druhy drobných živočichů, např. krtonožka, mnohonožka, stonožka, štírek, svinka, slimáci, žížala.

Brouci pod binolupou

Hra: Na svinku

Co udělá svinka, která žije ve tmě a přijde na světlo?

Zaujme obrannou pozici, protože cítí nebezpečí. Svinka se svine do klubíčka.
Utvoříme řadu (při velkém počtu dětí dvě řady). Vezmeme se za ruce. Na začátku řady je učitelka. Pomalu se omotáváme kolem ní tak, že se nesmíme pustit, jsme totiž jeden živočich, jedna svinka, která se na světle svine do klubíčka. Jakmile je svinka v klubíčku, obrazně (imaginárně) ji přikryjeme kamenem.

Co svinka udělá?

Opět se rozvine. Klubíčko se pomalu roztáčí – narovnává, stále se držíme za ruce, jsme jeden živočich.

Brouci pod lupou

Brouci na kameni

Hádanky nám napoví, koho ještě můžeme zahlédnout v trávě:

1. Motá nitě, krejčí není! Plete sítě, rybář není! Až své sítě usouká, poznáte v něm …

2. Na krovky i nad zadeček nakreslila sedm teček jedna broučí dceruška. Která? Přece …

3. Na slunci se jeho krovky lesknou jako šperků stovky – slunce ho tak převlíká. Koho? Přece …

4. Všechny luční noty znají, tak od rána koncert hrají. Do travnaté postýlky večer skáčou …

U hmyzího domečku

Víla:
Na chvilku se proměníme v broučky. Ve střevlíky, kovaříky, ploštice, slunéčka sedmitečná, roháče, tesaříky, zlatohlávky. Možná, že se mezi vámi objeví i škvor, který patří do říše hmyzu. Zabalíme se do krovek, připravíme si tykadla a vyčkáme na hlas zvonečku. Pak se vydáme hledat své kamarády stejného druhu. Zatím spíme a máme schované hlavičky.

Víla rozdává zalaminované obrázky brouků k našim rukám.

Po zazvonění zvonku se broučci probudí. Prohlédnou si obrázek a hledají své kamarády stejného druhu. Jakmile utvoříme trojice, sedáme si po obvodu kruhu a čekáme, dokud se ostatní nenajdou. Poté se vzájemně skupinky podle obrázku představují. Např. my jsme slunéčka sedmitečná, máme červený kabátek s černými tečkami; my jsme zlatohlávci a můžeme se pochlubit krásnými zlatými šatičkami a rádi mlsáme nektar a pyl z květů. S popisem všem pomáhá víla. Ukazujeme obrázky popisovaného brouka ostatním. Postupně se představí všechny skupinky.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Představujeme živáčky z hmyzí říše

Víla:
Život na louce je rozmanitý a pestrý. Díváme se na velký obraz průřezu života na louce.

Jmenujeme nejdříve živočichy žijící pod zemí: hraboše, žížaly, krtka a jiné. Z říše hmyzu je to: mnohonožka, stonožka, drabčík, štírek, krtonožka, v trávě luční kobylka.

Nejznámější je sluněčko sedmitečné. Už naše praprababičky znaly různé hry a říkadla s nimi.

Hry a říkání se sluněčkem

Berušky, známá dětská hra:
Sluníčko, kam poletíš? Do nebíčka nebo do peklíčka?

Nastavujeme berušce napřímený ukazovák. Pokud bereme do ruky hmyz, dáváme pozor, abychom neporušili jejich křehké tělíčko.

To sluníčko sedmitečné je prý hodně užitečné

Hra s říkáním:

To sluníčko sedmitečné je prý velmi užitečné. Věští nečas a co víc, slupne denně plno mšic. Jedna tečka, druhá tečka – Vítek čeká na dědečka. Třetí, čtvrtá, pátá – leť, beruško zlatá! Šestá tečka, sedmá tečka, lítej, broučku, dokolečka!

Důležitý hmyz

Víla:
Hádanka první:
Co to tady v květech bzučí? Kolem uší nám to hučí. Podíváme se tam hned, kdo že nám to dělá med. Nasbírají v květech pylu, snad tam ještě trošku zbylo. Odnesou ho do úlu, budeme mít hostinu.

Hádanka druhá:
Kdo má tělo pruhované, oblétává louky, stráně? Kdo pro nás med dělá? Správně, je to … (včela).
Bez včel a motýlů kytičky nemohou žít, pyl a nektar musí pro ně mít.

Proč květiny bez včel nemohou žít?
Jak jim pomáhají?
Jak se narodí včela?
Komu se včela podobá?

Dospělá včela naklade vajíčko. Z vajíčka se stane larva, z larvy kukla a z kukly se vyklube včela. Včela, která bodne svým žihadlem, zahyne, protože na něm má zpětný háček a ten brání vytažení žihadla z kůže. Proto si ho včela vytrhne. Včela se podobá vosám. Vosy mohou žihadlem bodnout opakovaně.

Pohádka o včelce, která zachránila babičku.

Jedna babička bydlela v domečku. Jednou přiběhla zlá koza a babičku vyhnala. Babička sedí na kraji lesa a pláče. Přiběhl k ní zajíček a ptá se jí, proč pláče. Bydlela jsem v domečku, přiběhla zlá koza a vyhnala mě a teď tam bydlí, pláče babička. Neplač, půjdu s tebou a vyženu ji, říká zajíček. Když přišli k domečku, ozvalo se z něho: „Utíkejte pryč, nebo vás potrkám!" Zajíček se polekal a utekl. Babička zase sedí na kraji lesa a pláče. Přiběhl k ní ježek, který babičce slíbil pomoc. Také kozy se polekal a utekl. Stejně to dopadlo s nabízenou pomocí ostatních zvířat, dokonce i medvěda. Nakonec k ní přiletí včelka a nabízí pomoc. To se ti asi nepodaří, vždyť jsi taková maličká, povídá jí babička. Už se o to pokoušela všechna zvířata v lese. Včelka se však nedala odradit, přiletěla k domečku, proletěla klíčovou dírkou a sedla koze přímo na čumák. Ta se tak vylekala, že vyběhla z chaloupky, utíkala a už se nikdy nevrátila. Babička včelce poděkovala, měla velikou radost a poznala, že i malý může někdy pomoci víc než velký.

Hra: Zvonečková
Určíme květy a včelky. Polovina dětí jsou květinami a sedí v podřepu na louce. Mezi nimi poletují včelky – druhá polovina dětí. Na zazvonění si včelka stoupne nad květ, pohladí ji – opyluje. Po opylení se role vymění. Včelky jsou květinami, květiny se stanou včelkami. Hra se opakuje.

Hra: Na včelí roj (při větším počtu dětí vytvoříme dvě skupiny)
Jedno dítě nebo učitelka je včelí královna a vede ostatní včely ve vázaném zástupu do úlu, tj. vymezeném prostoru. Zástup se při říkance zavine do spirály. Všichni přitom říkají: „Z úlu

včela vyletěla, pokoje si nedá. Hodně medu prý by chtěla, na kvítek si sedá. K večeru, když každý loudí rosu pro svůj květ, letí včelka, nezabloudí, v úle bude hned!" Včelí královna zatleská nebo zazvoní na zvonek a včely se rozletí po louce. Na pokyn „včely do úlu" děti opět vytvoří vázaný zástup a hra se opakuje s jinou včelí královnou.

Vývoj motýla, říkanka, květinový motýl

Víla:
Kdo jsou nejbarevnější zástupci hmyzu? Napoví vám hádanka nebo říkanka.

Hádanka:
Krásné kresby na křídlech, až se z toho tají dech. Koho jsem to chytila? Asi nejspíš . . . .

Říkanka:
Motýlku, motýlku, usedni na chvilku. Nektar z květů piješ, to si hezky žiješ.
Motýlku, motýlku, máš pěknou košilku. Ze sedmero krás, zapínáš si pás.

Jak přijde motýl na svět?

Jeho vývoj ztvárňujeme pohybem.

Víla:
NA JAŘE MOTÝLI NAKLADOU VAJÍČKA.

Proměníme se v motýly, máváme křídly, pobíháme – poletujeme a hledáme místo, kde naklademe vajíčka.

Motýli nakladou vajíčka

Informace:
Motýl naklade vajíčka na listy těch rostlin, které housenkám nejvíce chutnají. Např. babočka paví oko do kopřivy, modrásek do jetele, bělásek do zelí a kedlubnů, okáč do trávy, otakárek

Z VAJÍČEK SE VYKLUBOU HOUSENKY.

Hra: Na housenky
Utvoříme tři (čtyři) housenky po pěti až sedmi dětech. Každá skupinka, která má stejného motýla, si stoupne do zástupu. Všichni se předkloníme. Levou ruku prostrčíme mezi nohama směrem dozadu a pravou rukou chytíme levou ruku souseda stojícího před ním. Takto se vytvoří spojený zástup, kde volnou jednu ruku má pouze první a poslední dítě. Housenky si v takto spojeném zástupu vyzkouší popojít pár metrů. Poté se již každý sám vrátí „ke své domovské rostlině".

Housenky

Víla pokračuje ve vyprávění:
Housenky se živí zelenou potravou a hodně rostou. Také se několikrát svlékají.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

HOUSENKY SE ZAKUKLÍ.

Sbalíme se do dřepu a napodobíme kuklu. Sbalíme se do kokonu – zámotku a čekáme. Máme zavřené oči. Když jsme zabalené, hlavu máme schovanou – víla před každého položí motýla na tyči.

Kukla – kokon

PROMĚNA V MOTÝLA.

Ozve se zvonek, pokyn pro to, aby se z kukly začal klubat motýl. Pomalu se rozvíjíme a narovnáváme si křídla. Nemůžeme hned vylétnout. Musíme počkat, až nám sluníčko vysuší křídla. Máme je mokrá a zmačkaná. Upravujeme si křídla.

Na louce jsou velké papírové květy nebo využíváme opravdových květin na louce.
Motýl potřebuje k letu a k obživě nektar a pyl z květin.

Narovnáváme si křídla

Uchopíme velkého motýla, kterého máme před sebou, a rozletíme se po louce. Na další zazvonění sedáme ke květinám, čicháme k nim a sajeme nektar a pyl. Takto se několikrát rozletíme a usedneme ke květině, sajeme nektar a zároveň květiny opylujeme. Máváme křídly a voláme: „Mávneme křídly maličko, pozdravíme sluníčko."

Motýl saje nektar

Motýli létají z kytičky na kytičku

Aktivita: Květinový motýl
Prohlédneme si motýla.

Jaká má křídla?
Jsou všechna stejná, nebo se od sebe liší?
Můžeme se jich dotýkat?

Odhalujeme, že dvě a dvě křídla jsou téměř stejná, dvojice horních a dvojice dolních křídel. Upozorníme na jejich neobyčejnou křehkost. Motýla se nikdy nedotýkáme, aby nedošlo k porušení ochranné vrstvy šupinek na křídlech.
Na pracovním listu máme velkého motýla. Vybarvíme jej barevnými květinami. Který květ je v pravé části křídla, je i v levé části křídla. Motýl je na čtvrtce polepený oboustrannou lepenkou. Pracujeme jednotlivě, využíváme pestrých barev květin na louce.

Květinový motýl

2.4.1.2 Hodina č. 2

Texty básniček a říkanek, hádanek, příběhů, velké plátno, tenký provázek nebo nitě, zvoneček, lupy, binolupy, příběh semínka, nůžky, falešné objekty – tj. makovice, kaštan, suchá růže, pampeliškový věneček, ořech, jablko, květina z papíru, látkové ubrousky 20 x 20 cm pro každé dítě, pracovní listy – motýl a nádoby na bylinky (na co bylinky ještě potřebujeme) na čtvrtkách s přilepenou oboustrannou lepenkou, noviny na lisování, motivační texty, nitě na výrobu srdíček z trávy, učební pomůcka vývoj motýla.

Lípy kolem nás

Stojíme pod lipami. Mezi nimi stojí kapička.

Hádanka:
Kdo léčivé květy má?
Kdo nám spoustu srdcí dá? Komu z větví ptáček pípá? Správně děti, je to ....

Víla informuje:
Naše lípy tu rostou možná i více než 100 let. Naši předci je tu zasázeli, aby je ochraňovaly. Často pod lípou sedávali, protože věřili, že zajišťuje zdravý odpočinek. Říká se, že je stromem zamilovaných. Její listy mají tvar srdce. Symbolizují lásku a mír. Lípu máme jako symbol i ve státním znaku. Proto si jí tak vážíme a ctíme ji. Má měkké dřevo, a proto ji mají rádi i řezbáři. Říká se jí svaté dřevo, protože je z ní vyřezáno mnoho slavných soch a hudebních nástrojů. Lidé na lípu často vyvěšovali svaté obrázky. Její květy jsou velice voňavé a léčivé. Lipové květy obsahují hodně nektaru. Proto v době kvetení se jí říká „bzučící strom". Lípa a lipový med nás léčí při nachlazení.

Jaká je její kůra?
Který hmyz nejčastěji opyluje její květy?
Jaký mají tvar listy lípy?
Proč lidé kdysi vysazovali lípu blízko svého stavení?
Kdy je dobré pít čaj z květů lípy?

Aktivita:
Hladíme kůru stromu. Díváme se do koruny stromu. Naši lípu obejmeme. Nejdříve jednu, potom druhou. Tvoříme kolem lípy kruh tak, abychom byli kmenu stromu co nejblíže. Držíme se za ruce. Počítáme, kolik nás musí být, aby byla lípa celá objatá. Vytvoříme řetěz a objímáme stejným způsobem obě dvě lípy i s kapličkou.

Bylinky na louce – na co všechno potřebujeme bylinky
Víla:
Louka nám dnes poskytuje nejen krásný pohled, ale i mnoho užitečného pro naši domácnost a naše zdraví.
Na pracovním listu máme nakreslené nádobí. Hrníček na čaj, miska na salát, talíř na polévku a láhev na sirup. S vílou sbíráme potřebné bylinky. Na stanovištích dáváme do nádob.

1. stanoviště – lípa

Pod lípou. Utrhneme pár lístků a podělíme se o ně. Květ nahradíme listem. (Lípa kvete později.)

Děti je nalepí do hrnku na čaj. Květ lípy se používá při nachlazení na čaj s medem. Podporuje pocení.

2. stanoviště – mateřídouška

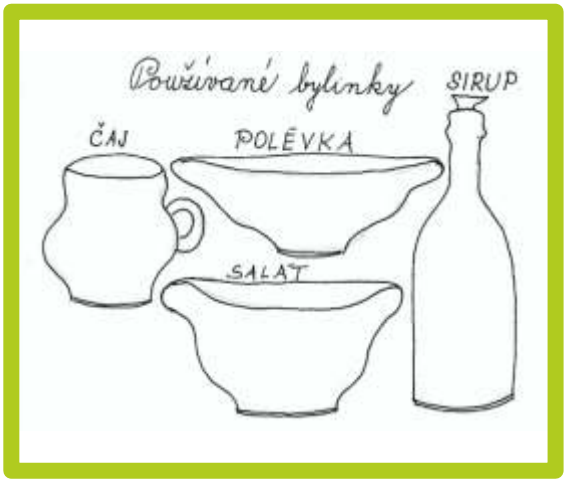
Bylinu nejdříve pohladíme – na louce nejvíce voní mateřídouškové polštáře. Mateřídoušku netrháme, ale stříháme. Rozemneme ji mezi prsty, přivoníme a rozhodneme, do které nádoby bylinu umístíme. Uvaříme sirup a dáme jej do lahve. V zimě se hodí při kašli, nemoci průdušek.

3. stanoviště – sedmikráska

Uvaříme si polévku a dáme si ji do talíře. Sedmikrásky chutnají po oříškách. Polévka je velice vhodná pro děti.

4. stanoviště – pampeliška

Uvaříme si salát (těstovinový, pohankový, listový). Dáme do něj nasekaný list pampelišky, má hodně vitamínů a minerálů.

Bylinky v naší kuchyni

Mateřídouškové polštáře na louce

Hra: Na louku
Děti sedí volně v prostoru louky a představují květy. Jedno dítě chodí kolem nich a dotekem vyzývá ostatní, aby se připojily do splétání věnečku. Přitom říká: „Louka, louka zelená devatero kvítí má. Modré, bílé, červené do věnečku spletené." Když se všechny děti drží za ruce, zapojí se víla Šumavěnka: „Zaplétám, zaplétám bílé, (modré, červené, žluté) kvítí připlétám." Děti se rozeběhnou a hledají určenou barvu květiny. Kdo ji najde první nebo poslední, začíná novou hru, ostatní jsou opět květinami na louce.

Bylinový land-art, vytváříme přírodní obraz z rostlin

Cítíte tu vůni?
Vidíte ty barvy?

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Pohladily jste si travnatou peřinu?

Květiny lákají nejen včely, čmeláky, motýly, další hmyz a drobné živočichy, ale i člověka, zvláště děti. Pro jejich krásu, ale i na jídlo a zároveň i na léčení a odpočinek. Můžeme s nimi vytvářet i obrazy.

Slunce s paprsky z rostlin

Obraz z rostlin

Víla rozprostře na trávě velké plátno. Stává se obrazem. Nemáme štětce ani barvy. Vše potřebné najdeme na louce. Rozeběhneme se po louce a přineseme si květiny nebo stébla trav. Stoupneme si po obvodu plátna obrazu. Poznáváme tužkou předkreslené veliké slunce s paprsky.
Ke každému z nás směřuje jeden paprsek. Označíme si ho rostlinou, kterou máme v ruce. Každý svůj paprsek „dokreslí" rostlinami. Využíváme kamínky, klacíky, větvičky, trávy, květiny. Hodnotíme dokončené dílo.

Kde všude rostliny dokážou vyrůst?
Kam sahají jejich kořeny?
Jaké nároky mají na vodu?

Víla:
Všímáme si neobyčejné síly a houževnatosti některých rostlin. Dokážou vyrůst v maličkých štěrbinách mezi dlažebními kostkami v chodníku, mezi kamínky, v okapu. Jejich kořeny dokážou vystačit s malým množstvím půdy i vody.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Hra: Na zahradnici

Děti sedí v kruhu. Uprostřed na bílém plátně, šátku, čtvrtce, tácku jsou květiny z louky. Jedno dítě určíme zahradníkem. Obchází kruh a říká: „Mám já velkou zahradu, znám v ní každý kout, pojď si ke mně, Amálko, něco utrhnout." Dítě, které bylo vyzváno, vezme do ruky bylinu a řekne její název, kterou si u zahradnice utrhlo. Amálka se stává zahradnicí a dosavadní zahradník si jde sednout na její místo.

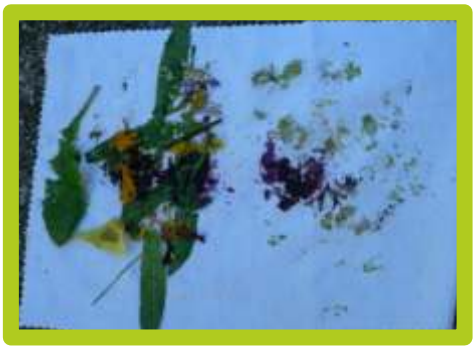
Rostliny z louky

Rostliny jsou plné přírodních barviv

Vyrábíme barevný ubrousek pomocí kvetoucích rostlin.

Dostáváme svůj ubrousek z bavlněného plátna, přibližně 20 x 20 cm. Plátýnko přeložíme na polovinu. Na jednu polovinu skládáme nasbírané barevné květiny a různé trávy. Přeložíme druhou polovinou plátýnka. Na betonovém chodníku či plácku čistým kamenem na plátno poťukáváme. Rostliny začínají propouštět obsahující vodu, která postupně bavlněné plátno zabarvuje. Necháme na slunci oschnout. Ubrousky pověsíme na prádelní šňůru. Vzniká přírodní galerie.

Na bavlněné plátno naskládáme rostliny, přeložíme a poťukáváme kamenem

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Ubrousky barvené rostlinami

Hotové ubrousky

Travička zelená, to je moje potěšení, proč se kosí louka, srdíčko z trávy

Proč kosíme – sečeme louky?
Čím se louky sečou – kosí? (stroje, kosa)

Víla informuje:
Kdybychom louky nekosili, zmizely by byliny a za pár let by byl z louky les. Tím, že se louka pokosí, budou mít v příštím roce rostliny možnost znovu vykvést a vysemenit. Na rostlinách jsou závislí různí živočichové, což je důležité pro rozmanitost naší přírody. Louka je tak pestřejší. Většinou louku kosíme dvakrát do roka. První je senoseč, druhá se nazývá otava. Pokud louku sečeme příliš často, nedáváme šanci všem živáčkům, kteří louku potřebují.

V dřívější době děti hodně pomáhaly rodičům v jejich hospodářství. Pásly domácí zvířata, tj. husy, kozy, ovce. Na pastvě si hrály a zpívaly.

Hrajeme si se stébly trávy
Víla má pro děti připravená dlouhá stébla trávy. Děti si utvoří dvojice, každý obdrží stéblo. První dítě ohne jedno stéblo tak, že oba konce uchopí mezi placem a ukazováčkem a vytvoří ze stébla oblouk. Druhé dítě provlékne svoje stéblo vzniklým okem a také uchopí oba konce mezi stejné prsty. Na povel „teď" začnou oba táhnout k sobě. Vyhraje ten, komu se stéblo nepřetrhne. Vítěz si najde dalšího vítěze a souboj trav pokračuje do úplného vítěze celé skupiny.

Srdíčko z trávy
Ustřihneme jeden svazek trávy a na jednom okraji svážeme. Pramen rozdělíme na dvě části, jednu přehneme vpravo a jednu vlevo. Utvoří se srdíčko, které ve spodní části spojíme opět v jeden pramen a svážeme. Srdíčko ozdobíme kvítky, např. sedmikráskami apod.

Hra: Na píditele

Kdo je to píditel?

Ten, kdo umí v tichosti chodit přírodou – lesem, loukou, zahradou, dobře se dívat, pozorovat a vyhledávat zajímavé předměty. Soustředíme se na pozorování.
Hledáme zvláštnosti, které se nemohou vyskytnout ve volné přírodě. Co je ve volné přírodě nemožné. Objevujeme „falešné objekty". Nacházíme květ narcisky v keři, pampelišku

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

v ostružiní, jablko na bříze, papírovou květinu mezi pampeliškami v trávě, věneček z proutí na větvi, makovici na stromě, ořech zavěšený na šípkovém keři.

Objevujeme ořech visící na niti

Dřevěný květ na stromě

Víla:
Loučím se s vámi **básničkou** o létu a písničkou **Jaro, léto, podzim, zima, to je celý rok**.

To to utíká – Jaroslav Wykrent
Jaro, léto, podzim, zima, čtyři roční období.
I když zima bývá prima, nikdo se z nás nezlobí,
že už jaro zlatým klíčkem cestu k létu odmyká.
Tak proč táta šeptá mámě: „Děvče! To to utíká!"

Bylinkový sirup nám chutná – loučíme se se školním rokem

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Píseň: Jaro, léto, podzim, zima, to je celý rok (Jaroslava Horáčková)

Ref.:
Jaro, léto, podzim, zima, to je celý rok.
Stejně letos jako loni, tak i napřesrok.
Po jaru je vždycky léto, podzim po létu.
A nežli se nadějeme, zima už je tu.

1. Když je jaro v plné kráse, když má zelenou.
Na trávníku kluci hrají s míčem kopanou.
Ref. Po jaru je vždycky léto …

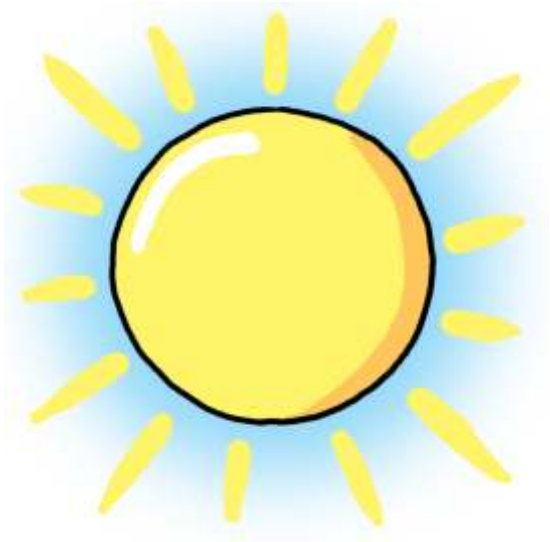
2. Když se hlásí horké léto, rostou jahody.
Sejdeme se jednou spolu někde u vody.
Ref. Po jaru je vždycky léto ...

3. Na podzim, když padá listí z lip a javorů.
Páni draci koukají se lidem do dvorů.
Ref. Po jaru je vždycky léto …

4. A když je tu bílá zima, už jsme na konci.
Chcete-li tak nashledanou někde na kopci.
Ref. Po jaru je vždycky léto …

Léto – Jarmila Ptáková
Léto, léto, už jsi tady! Jasmín voní ze zahrady, v polích obilí a máta, na pasece maliny. Ve školách se zavřou vrata. Zítra začnou prázdniny.

Dokresli sluníčko tak, aby ostatní věděli, jak se ti líbilo dnešní dopoledne.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

2.4.2 Téma č. 2 Pozdní léto s vílou Šumavěnkou

2 hodiny

Cíl: Seznámit se s bylinkami a jejich využitím, pracovat s přírodním materiálem, vnímat louku všemi smysly, pozorovat rostliny pod lupou, sledovat pokusy s nimi.

Pracovní list v podobě víly Šumavěnky – jejích šatů, ubrousky z bílého plátna, bílé ubrousky na land-art, bylinky k uvaření čaje, lahvičky na výrobu bylinkové vody – voňavky, vystřižené slunečnice z kartonu s prázdným středem, kartony na založení portfolia (alba), noviny (letáky) na vylisování bylinky, bavlněná látka na pytlíky, barevná stužka, byliny, rostliny zahrad a luk, kameny, skleněný džbán na pokus se slézem, lupy, motivační texty.

2.4.2.1 Hodina č. 1

Víla Šumavěnka se představuje

Milé děti, víla Šumavěnka je průvodkyní všech našich setkání po celý rok. Jejím domovem je příroda naší Šumavy a Pošumaví, kde žijeme. Šumavěnka patří ke každému lesu, potůčku, studánce či řece, parku, zahradě, louce. Chrání veškerou přírodu. Má ráda všechna roční období, sluníčko i déšť, teplo i zimu. Zpívá, tančí, maluje, hýbá se i tvoří. Pojďme s ní do přírody pozorovat, co se kolem děje, společně si hrát, radovat se a poznávat.

Vítáme se s vílou Šumavěnkou, říkankou Já jsem víla Šumavěnka.

Já jsem víla Šumavěnka
(říkanka)

Já jsem víla Šumavěnka, jako proutek trochu tenká.
Jaro léto podzim zima, v přírodě jsem všude doma.
Že se stále něco děje, není práce čaroděje.
Radost, úsměv na tváři, moje album v herbáři
každý úkol potěší s Šumavěnkou vyřeším.
Zahrada náš domov je, každý si tu pohraje.
Louka, pole, potok, les, učebnicí bude dnes.

Milé děti,
co poznáme a prožijeme s vílou?
Zjistíme, jaké máme smysly, dozvíme se, co je babí léto, a oblečeme naši vílu Šumavěnku do letních šatů. Ukážeme si, kde bylinky rostou, jednu z nich si vylisujeme. Prohlédneme si je

pod lupou a řekneme si, co všechno bylinka potřebuje k životu. Zjistíme, že bylinky jsou kouzelnice, a provedeme i pokusy s nimi. Uvidíme, že louka je pestrá paleta barev a vůní. Vyrobíme si bylinkovou voňavku a také si naplníme bylinkami pytlíček, který vám provoní pokojíček.

Jak poznáme, že je léto? Bylinky všemi smysly v babím létě

Které máme dnes roční období?

Roční období se pravidelně střídají, rok co rok se opakují, což dokazuje i naše písnička, kterou se naučíme a budeme si ji zpívat při každém našem setkání. Jaro, léto, podzim, zima, to je celý rok.

Píseň: Jaro, léto, podzim, zima, to je celý rok (Jaroslava Horáčková)
Ref.:
Jaro, léto, podzim, zima, to je celý rok.
Stejně letos jako loni, tak i napřesrok.
Po jaru je vždycky léto, podzim po létu.
A nežli se nadějeme, zima už je tu.

1. Když je jaro v plné kráse, když má zelenou.
Na trávníku kluci hrají s míčem kopanou.
Ref. Po jaru je vždycky léto …

2. Když se hlásí horké léto, rostou jahody.
Sejdeme se jednou spolu někde u vody.
Ref. Po jaru je vždycky léto …

3. Na podzim, když padá listí z lip a javorů.
Páni draci koukají se lidem do dvorů.
Ref. Po jaru je vždycky léto …

4. A když je tu bílá zima, už jsme na konci.
Chcete-li tak nashledanou někde na kopci.
Ref. Po jaru je vždycky léto …

Víla:
Léto končí a sluníčka ubývá.

Viděli jste o prázdninách DUHU?

Jaké bylo počasí? A kolik měla barev?

Víte o tom, že když se nám po duze zasteskne, můžeme si ji udělat?

Aktivita:
Sluníčko svítí. Naplníme sklenici vodou a postavíme ji na bílý papír tak, aby byla v jasném slunečním světle a papír naopak ve stínu. Sluníčko svítí skrz sklenici a na papíře nám namaluje naši soukromou duhu.

Víla: Jak je to ve skutečnosti?

Když slunce prosvítí déšť, objeví se duha. Kapky rozkládají světlo na jednotlivé barvy, které tvoří duhu. Barvy duhy jsou vždy ve stejném pořadí. Ze země se duha jeví jako oblouk. Ve skutečnosti má tvar kruhu.

Je pozdní léto. Podívám se do kalendáře a prozradím vám, že když má svátek Mařenka – je léto „mariánské", když má svátek Ludmila a Matouš, je léto „ludmilsko-matoušské", když je svátek Václava, je léto „svatováclavské", až do 25. října je léto „babí". Název je podle pavučinek, které můžeme v přírodě zahlédnout. Podobají se šedivou, až bílou barvou šedým vlasům babiček.

Víla: Jak poznáme, že je léto?

Jmenujeme znaky léta.

Především je to zelená a kvetoucí příroda. Když jsme v lese nebo na louce či v parku, cítíme se skvěle. Jsou to rostliny, stromy, slunce a voda, co patří také k létu a co na nás tak blahodárně působí.

Víla představuje obrázek víly Šumavěnky „bez šatů".
Co si má v létě obléci na sebe?

Sedíme v kruhu. Na tácku uprostřed máme připravené květy bylin.

Poznáváte v nich některé léčivé rostliny?

Jak se jmenují?

Vybíráme z tácku okvětní lístek některého z květů a přilepíme víle Šumavěnce na šaty. Víla je oblečená do letních květinových šatů pestrých barev.

Poznáváme vílu Šumavěnku

Oblékáme vílu do letních šatů

Víla v barvách léta

K čemu potřebujeme léčivé rostliny?

Říkávalo se, že není na světě bylina, aniž by na něco nebyla. Některé z nich poznáme.

Co k poznávání potřebujeme?

Jaké má člověk smysly? Kde je jejich sídlo?

Ukazujeme na dané části těla, nos, ústa, dlaň, oči, uši a slovem přiřazujeme název smyslu.

- ★ jak voní (čich)
- ★ jak chutnají (chuť)
- ★ jak jsou příjemné na pohlazení (hmat)
- ★ jak vypadají (zrak)
- ★ uslyšíme trávu (bylinku) růst (sluch)
- ★ jak pomáhají

Chuť borůvky

Bylinky člověku pomáhají

Jak lidé poznali, že některé rostliny pomáhají léčit nebo zmírnit bolest?

Asi tak, že viděli, jak byliny prospívají na pastvě divokým i domácím zvířatům. Určitě znáte z pohádek babky kořenářky, babky bylinkářky. A když nám lékaři předepisují léky, často zjišťujeme, že jsou byliny i v nich. Byliny to mají napsané v názvu. Například: meduňka lékařská, řepík lékařský, plicník lékařský a mnoho dalších. Abychom mohli byliny sbírat, musíme je dobře znát.

Proč pijeme bylinkové čaje?
Jaký je? Jak chutná?

Při svačině poznáváme chuť bylinkového čaje.

Víla: V konvici jsou připravené bylinky. Zalijeme je horkou vodou. Pozorujeme, jak se voda po

zalití bylinek postupně obarvuje. Čaj ochutnáváme. Čaje jsou mnoha chutí, záleží na druhu bylin. Pijeme je pro zdraví.

Bylinkový čaj

Co potřebují byliny k životu a kde rostou

Víla:
V jakém prostředí byliny rostou? Kde je můžeme najít?
Co potřebuje každá rostlina k životu?

Co je to herbář?

Co je to hojílek? Na co se používá?

Víla:
Založíme si herbář – album, do kterého budeme dávat vylisované byliny. První bylinou, kterou si vylisujeme, bude jitrocel. Jitrocel, neboli hojílek, je bylina výborná na kašel, hojí rány a pomáhá proti otokům při štípnutí včelou nebo vosou.
Ukážeme si, jak jitrocel pomáhá při štípnutí včely, vosy nebo jiného hmyzu. Jitrocel – hojílek rozdrtíme a rozdrceným lístkem třeme poštípané místo. Šťáva z byliny zabrání otoku.

Aktivita: Lisujeme rostliny

Postup:
Rostlinu jitrocele vyrýpneme i s kořínky. Kořínky očistíme od země. Rostlinu položíme na ubrousek nebo jiný savý papír. Rozprostřeme listy rostliny tak, aby nebyly přeložené. Přikryjeme ubrouskem, vložíme do novin jako do knížky. Zatěžkáme prkénkem nebo jiným pevným těžším předmětem. Každý druhý den rostlině vyměníme ubrousek. Jakmile je suchá,

položíme ji na bílý papír nebo čtvrtku, v několika místech přichytíme průsvitnou lepenkou. Napíšeme její název a datum sběru. Starší děti napíší i místo nálezu. Vylisovanou rostlinu vložíme do herbáře.

Příprava rostliny k lisování

Vylisovaný jitrocel

Byliny pod lupou

Na louce si vybereme místečko s kvetoucí bylinou a umístíme na ni květ z papíru, který má vystřižený střed. Vybranou květinu tak orámujeme. Díváme se na květy pod lupou.

Víla:
Mají jeden velký květ nebo hodně malých kvítků pohromadě?

Jakou barvu má vaše rostlina?
Jak se nazývá?

Co vás na rostlině zaujalo?

Příroda je tak uspořádala proto, aby je včely a motýli nepřehlédli. Sedíme v kruhu a sdílíme si navzájem své poznatky. Rostlinu představujeme ostatním. Zavřeme oči a vnímáme zvuky na louce.

Sdělujeme si, co jsme slyšeli.

Víla:
Léčivé rostliny patří mezi přírodní bohatství naší země. Míst, kde byliny rostou, ubývá, proto je důležité stanoviště chránit a chovat se k nim šetrně.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Rámeček na pozorování pod lupou

Kytičky v rámečku

Kytičky pod lupou

2.4.2.2 Hodina č. 2

Bylinky jsou kouzelnice – pokusy s bylinami

Víla: To, že byliny jsou kouzelné, dokážeme pokusy.

Byliny jsou barevné a voňavé. Aby se vůně rozvinula, bylinu rozemneme. Mátu, levanduli, meduňku, pelyněk brotan v dlani rozemneme, rozdrtíme. Hodnotíme, která bylina nám nejvíce voní. Voňavé byliny dáváme do lahviček a zaléváme vodou z kropáčku.

Vyrábíme si svou voňavou vodu – výluh.

Pestrá nabídka pozdního léta

Výroba bylinkové „voňavky"

Kouzlo s bylinou:
Do skleněného džbánu dáme květ slézu maurského. Zalijeme vařící vodou. Pozorujeme, jak se voda pomalu zabarvuje, nejdříve do modré, zelené a pak sytě modrozelené barvy. Do džbánu dáme pár kapek citronové šťávy. Žasneme nad proměnou barev. Nálev se postupně zabarvuje do růžova.

Pokus s mydlicí lékařskou:
Do malé skleničky od přesnídávky dáme mydlici lékařskou. Zalijeme horkou vodou. Skleničku řádně uzavřeme víčkem a zatřepeme. Ve skleničce se tvoří pěna. Bylina obsahuje saponiny, a proto se v horké vodě chová jako mýdlo.

Pokus se slézem maurským

Kouzlo s kapkou citronové šťávy

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Pokus s mydlicí lékařskou

Mydlice lékařská

Oblékáme vílu do letních šatů

Víla:
Šumavěnka má v přírodě hodně kamarádek. Rády tančí v měkké trávě, na lesních mýtinách či bydlí v lesních studánkách. Známe je i z pohádek. Každá touží po pestrých letních šatech.

Oblečeme vílu do bylinkových šatů.

Využíváme kvetoucích bylin na školní zahradě a bylin připravených v nádobách. Na její šaty přilepujeme kvítka bylinek. Každá má šaty jinak barevné, současně i voňavé.

Přehlídku všech víl připravíme na trávníku.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Bylinky pomáhají léčit drobné neduhy

Víla:
Můžeme bylinky používat sami?

Léčivé rostliny používáme jen v tom případě, když je dobře známe. Před použitím se vždy poradíme s dospělým. Bylinkové čaje pijeme při potížích, které nejsou závažné – ty posoudí vždy rodiče, prarodiče, příbuzní. Bylinami si můžeme vylepšit zdravotní stav a urychlit hojení a pít či jíst pro zdraví.

Jak nám mohou bylinky pomoci?

Kluky a děvčata na pracovních listech bolí hlava, štípla je včela, rozbili si koleno, snědli hodně laskomin a bolí je břicho a některé dokonce bolí v krku. Na bolavá místa přilepujeme bylinky, které mohou pomoci:

Bolesti hlavy – pít čaj z kopretiny řimbaby a levandule.
Bolavé břicho – pít čaj z máty nebo pelyňku brotanu.
Bolení v krku – pít čaj nebo kloktat odvar z mateřídoušky.
Štípnutí včelou, vosou, mravencem – potírat rozemnutým jitrocelem kopinatým.
Odřeninu kolene – potírat jitrocelem větším.

Víla:
Co všechno z léčivých rostlin můžeme s maminkou či babičkou vyrobit?
Nejznámější je pampeliškový med, limonáda z květů černého bezu, různé šťávy a sirupy.
Produkty, které si lze doma z bylinek vyrobit:
- bylinková másla a tvarohové pomazánky
- zeleninové saláty s bylinkami
- bylinková koření k ochucení jídel
- bylinkové čaje a směsi
- bylinky do koupelí
- bylinkové octy, vína, likéry
- bylinkové medy, rosoly – džemy, šťávy a sirupy
- bylinkové bonbóny
- bylinkové olejíčky, pleťové vody, voňavky
- bylinková mýdla, šampóny, krémy a masti na pleť, kůži

Bylinky ve voňavém pytlíčku, čichové pexeso

Víla: Rostliny rostou na jaře, v létě. Na podzim se ukládají ke spánku. Většinu z nich potřebujeme v zimě.

Jak je můžeme uchovat na zimu?

Co s nimi můžeme udělat?

Aktivita: Výroba sirupu
Bylinky uchováváme sušením, mražením či vařením medů a sirupů.
Bylinky naložíme do cukru a vznikne nám léčivý sirup. Do třílitrové sklenice dáváme čisté celé rostliny bylinek meduňky, dobromysli, máty. Jednotlivé vrstvy prosypáváme cukrem. Poslední vrstvou je cukr. Necháme stát v místnosti. Pozorujeme proces kvašení a vnímáme bylinkovou vůni. Po 1 až 2 týdnech scedíme přes čisté plátýnko. Hotový sirup přechováváme v ledničce. Zbylé byliny rozložíme na papír a usušíme na čaj.

Aktivita: Voňavé pytlíčky
Usušené byliny jsou voňavé. Vůni bylin levandule, máty, brotanu, meduňky, dobromysli schováme do látkového sáčku. Naplníme jej usušenou bylinkou, která nám nejvíce voní. Učíme se pytlík převázat stužkou. Za pomoci víly zkoušíme udělat i mašličku.

Naplňujeme pytlíčky voňavými bylinkami

Zavazujeme stužkou

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Aktivita: Čichové pexeso

Poznáme a najdeme dvě stejné vůně?

Co je nejtěžší?

Poznáváme a hledáme naplněné textilní sáčky bylinami po čichu. Mateřídoušku, mátu, brotan, meduňku, tymián. Byliny se stejnými vůněmi řadíme do dvojic. Zjišťujeme, že některé vůně jsou si podobné. Nejtěžší je rozeznat vůni mateřídoušky od tymiánu.

Vážeme mašličku

Čichové pexeso

Loučíme se s písní **Jaro, léto, podzim, zima, to je celý rok**.

Ref.:
Jaro, léto, podzim, zima, to je celý rok.
Stejně letos jako loni, tak i napřesrok.
Po jaru je vždycky léto, podzim po létu.
A nežli se nadějeme, zima už je tu.

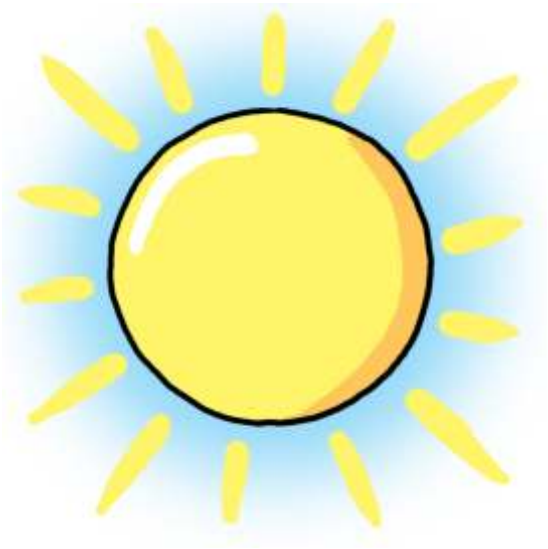
1. Když je jaro v plné kráse, když má zelenou.
Na trávníku kluci hrají s míčem kopanou.
Ref. Po jaru je vždycky léto …

2. Když se hlásí horké léto, rostou jahody.
Sejdeme se jednou spolu někde u vody.
Ref. Po jaru je vždycky léto ...

3. Na podzim, když padá listí z lip a javorů.
Páni draci koukají se lidem do dvorů.
Ref. Po jaru je vždycky léto …

4. A když je tu bílá zima, už jsme na konci.
Chcete-li tak nashledanou někde na kopci.
Ref. Po jaru je vždycky léto …

Dokresli sluníčko tak, aby ostatní věděli, jak se ti líbilo dnešní dopoledne.

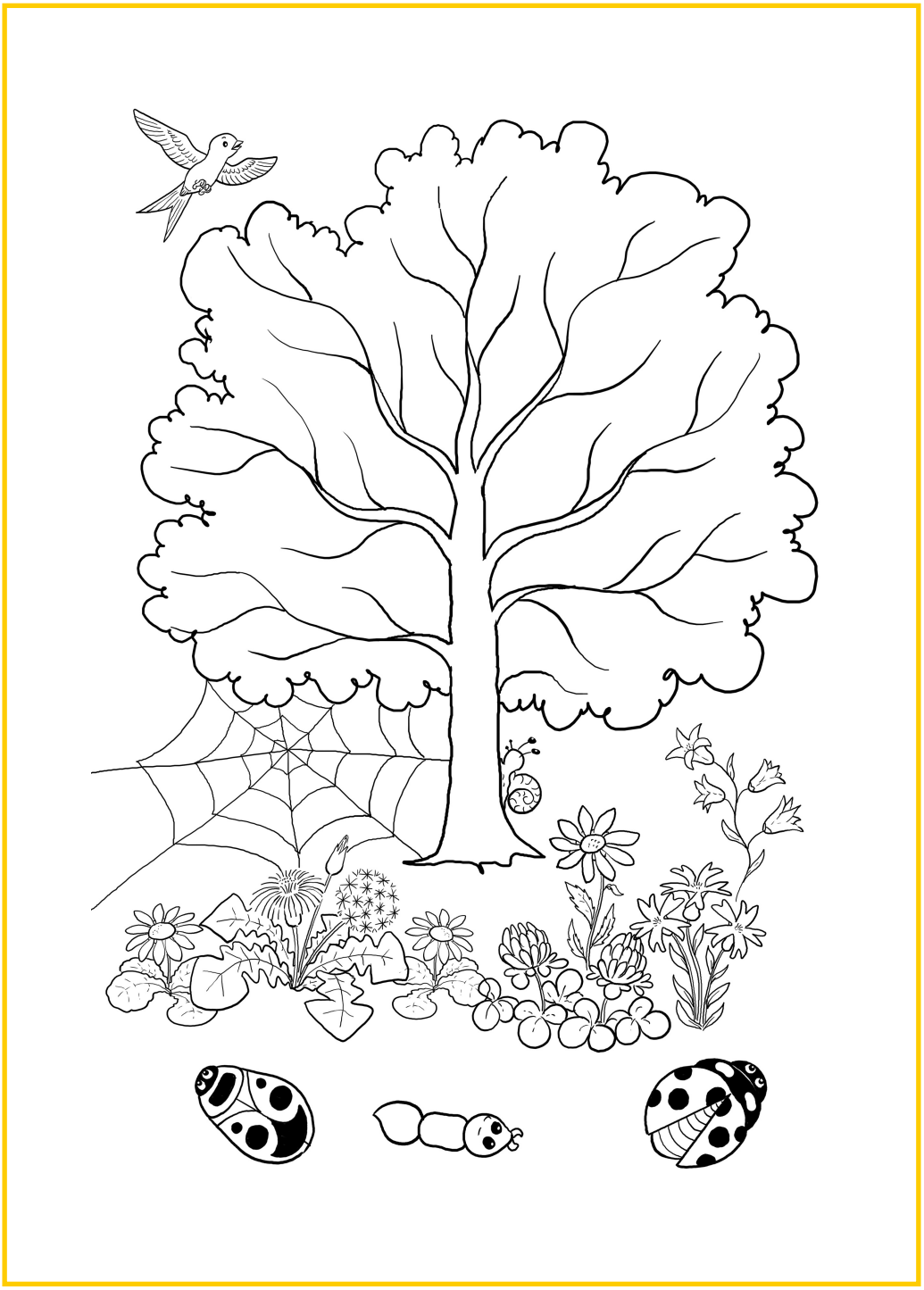

Pracovní listy:

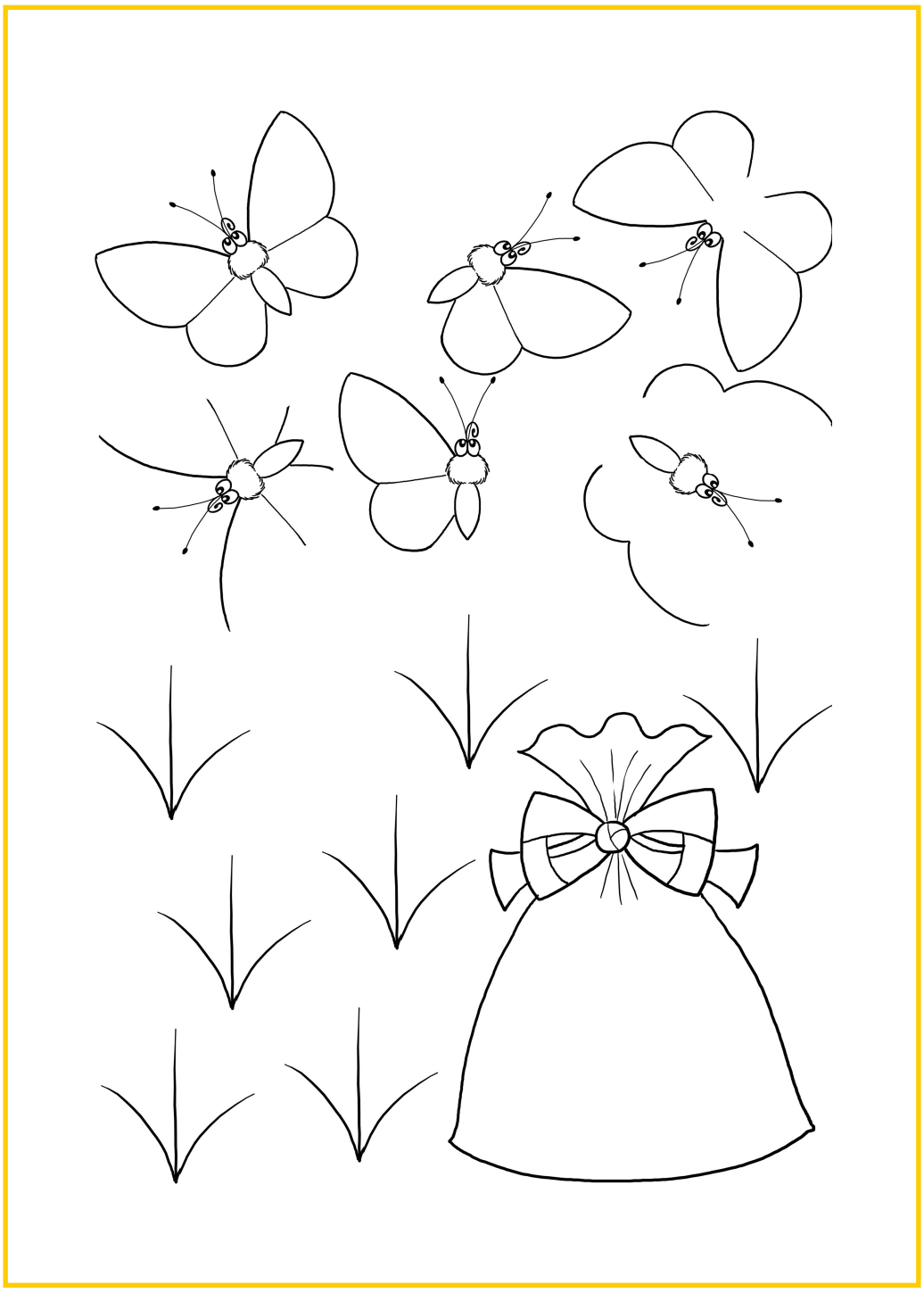

Část první

1. Které plody dozrávají na začátku léta? Dokresli plody na strom, potom je spočítej.
2. Dokresli do pavučiny pavouka. Kolik má nohou?
3. Dokresli slunéčko sedmitečné. Co mu chybí? Kolik má nohou?
4. Dokresli ploštici ruměnici. Kolik má nohou?
5. Dokresli mravence. Co mu chybí? Kolik má nohou?

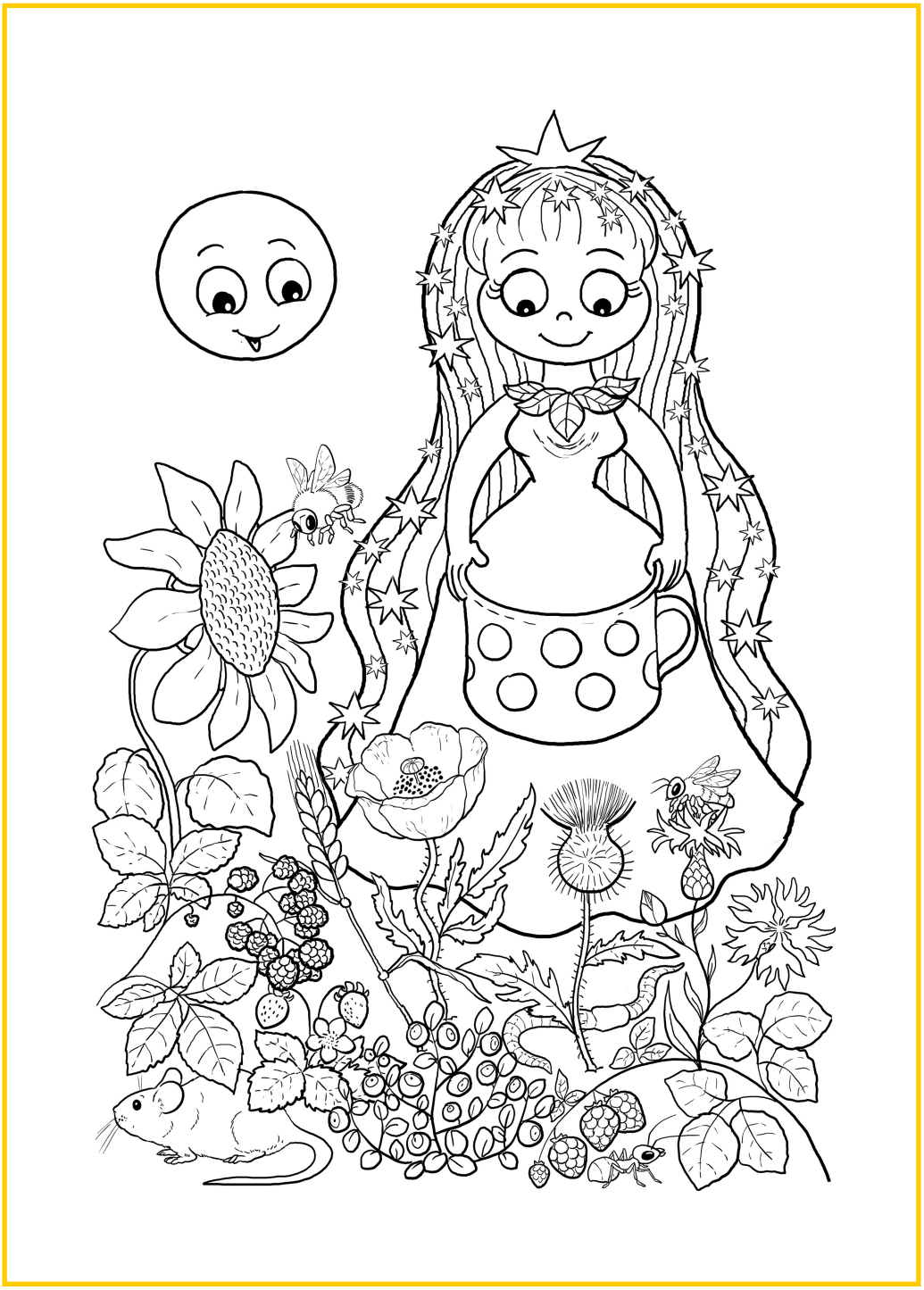
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Část druhá

1. Spočítej motýly. Něco jim chybí. Dokresli motýlům chybějící části. Vymaluj je.
2. Dokresli rostlinám listy, květy a spočítej je.
3. Nakresli mezi ně další živočichy žijící na louce dle tvého výběru i fantazie.
4. Do pytlíčku domaluj bylinky dle tvé fantazie.

Část třetí

1. Dokresli sluníčku paprsky.
2. Jmenuj lesní plody léta a nakresli je víle do hrnku. Vílu vybarvi.
3. Vymaluj květiny a plody, pojmenuj je.
4. Kolik je u víly květin, kolik plodů léta, kolik hmyzu?
5. Kdo je schovaný pod jahůdkou a borůvkami?
6. Která rostlina má klas a v něm schovaná zrníčka?

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY